

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

فوتوالکتریک

۱- جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

در تابش پرتو فرابنفش به سطح فلز، الکترون‌های جدا شده از سطح فلز را می‌نامند.

۲- عبارت مناسب را از داخل پرانتز انتخاب کنید.

الف) براساس (دیدگاه کلاسیکی) - نتایج تجربی) پدیده فوتوالکتریک باید با هر بسامدی رخ دهد.

ب) اثر فوتوالکتریک با استفاده از نظریه فیزیک (کلاسیک - جدید) قابل توجیه است.

۳- درستی یا نادرستی گزاره زیر را با واژه «درست» یا «نادرست» مشخص کنید.

براساس نتایج تجربی، اگر شدت نور فرودی به سطح فلز به قدر کافی بزرگ باشد، پدیده فوتوالکتریک در هر بسامدی رخ می‌دهد. **نادرست**

۴- پاسخ دهید:

الف) شکل (۱) بیانگر کدام پدیده در فیزیک جدید است؟

پدیده فوتوالکتریک

ب) شکل‌های (۱) و (۲) چه تفاوت مهمی دارند؟

با الکتروکوپ سبب رخ دادن پدیده فوتوالکتریک شده است. (۱) پدیده فوتوالکتریک رخ نداده است.

۵- در آزمایش شکل مقابل (فوتوالکتریک) فاصله صفحات برق نما تغییر پیدا نمی‌کند.

علت را توضیح دهید. **سبب نور فرودی کوچکتر از بسامد آستانه کلاسیک فلز است.**

۶- اثر فوتوالکتریک را تعریف کنید. **و معنی نوری با بسامد مناسب به سطح فلزی بیاورد، الکترون‌هایی از آن گسیل می‌شوند. این پدیده فیزیکی را اثر فوتوالکتریک می‌نامند.**

۷- توضیح دهید برای یک فلز معین، افزایش شدت نور فرودی در بسامدهای بزرگتر از بسامد آستانه چه تأثیری در نتیجه اثر فوتوالکتریک دارد؟

تعداد فوتوالکتریک‌ها گسیل شده افزایش می‌یابد.

۸- در آزمایش فوتوالکتریک برای یک فلز معین، تغییر هر یک از موارد زیر باعث چه تغییری در نتیجه آزمایش می‌شود؟

(۱) افزایش بسامد نور فرودی در بسامدهای بزرگتر از بسامد آستانه. **افزایش انرژی جنبشی فوتوالکتریک‌ها**

(۲) افزایش شدت نور فرودی در یک بسامد معین، بزرگتر از بسامد آستانه. **افزایش تعداد فوتوالکتریک‌های گسیل شده**

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۹- نوری بر کلاهدک الکتروسکوپ بارداری با بار منفی می تابانیم و تابش این نور بر فاصله ورقه‌های الکتروسکوپ بی اثر است. اگر شدت همین نور را افزایش دهیم، آیا انحراف ورقه‌های الکتروسکوپ تغییری می کند یا خیر؟ **خیر**

زیرا پدیده فوتوالکتریک رخ نداده

۱۰- یکی از مشکلات فیزیک کلاسیک در توجیه پدیده فوتوالکتریک را بنویسید.

نباید در نگاه اول، اثر فوتوالکتریک باید با عدد بسامدی رخ دهد در حالی که این نتیجه با تجربه سازگار نیست

۱۱- بر کلاهدک برق نمایی با بار منفی یک مرتبه نور فرورسرخ و مرتبه دیگر نور فرابنفش می تابانیم. در هر حالت، انحراف ورقه‌های

آن چگونه تغییر می کند؟ **با تابش نور فرورسرخ تغییری در ورقه‌ها ایجاد نمی شود. اما با تابش فرابنفش، ورقه‌ها به هم نزدیک می شوند - زیرا بسامد نور فرابنفش نسبت به نور فرورسرخ است و انرژی کافی برای خارج کردن الکترون را دارد.**

۱۲- توضیح دهید نظریه کوانتومی تابش که توسط اینشتین مطرح شد و در آن نور به صورت مجموعه‌ای از بسته های انرژی در

نظر گرفته شد، چگونه به تبیین اثر فوتوالکتریک کمک کرد؟ **وقتی نور کلام بد سطح فلزی می تابد، هر فوتون صرفاً با یکی از الکترونهای فلز برخورد می کند. اگر فوتون انرژی کافی داشته باشد تا فرآیند خارج کردن الکترون از فلز را انجام دهد. الکترون به طوری از آن گسیل می شود.**

۱۳- انرژی هر فوتون نور فرابنفش بیشتر است یا نور فرورسرخ؟ چرا؟ **فوتون فرابنفش زیرا بسامد فرابنفش از نور فرورسرخ**

بیشتر است در نتیجه طبق رابطه $E = hf$ انرژی آن نیز بیشتر خواهد بود.

۱۴- در پدیده فوتوالکتریک، کاهش طول موج نور فرودی نسبت به طول موج آستانه، چه تأثیری بر بیشینه انرژی جنبشی

فوتوالکترون‌ها دارد؟ چرا؟ **با کاهش طول موج فرودی ($\lambda < \lambda_0$) $f > f_0$ می شود طبق رابطه $K_{max} = hf - \phi$ با افزایش f انرژی جنبشی فوتوالکترونهای گسیل شده افزایش خواهد یافت.**

۱۵- آیا افزایش طول موج نور، لزوماً باعث کاهش انرژی هر فوتون آن می شود؟ برای پاسخ خود توضیح مناسبی بنویسید. **خیر**

زیرا انرژی هر فوتون از رابطه $E = hf$ بدست می آید. اگر بسامد متناسب باشد با افزایش طول موج و تغییر محیط تندی موج نیز به همان نسبت تغییر می کند و $f = \frac{v}{\lambda}$ همپایان متناسب است.

۱۶- الکترون ولت، یکای کدام کمیت در فیزیک اتمی است؟

انرژی

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

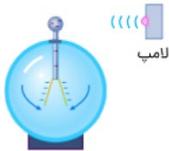
۱۷- با توجه به مفاهیم فیزیک اتمی، به سوال های زیر پاسخ دهید.

الف) با تابش نور فرابنفش به کلاهک یک برق نما، انحراف ورقه‌ها از هم کمتر می‌شود. نوع بار برق نما چیست؟ **کامپوزیت منفی**

ب) اگر پرتو نوری از هوا وارد آب شود، انرژی فوتون‌های آن تغییر می‌کند یا خیر؟ **خیر، انرژی فوتون وابسته به بسامد**
چشمه نور است. با تغییر محیط، تندی موج در نتیجه طول موج نیز به همان نسبت تغییر می‌کند پس $f = \frac{c}{\lambda}$ همیشه ثابت است.

۱۸- نوری بر کلاهک الکتروسکوپ بارداری با بار منفی می‌تابانیم و تابش این نور بر فاصله ورقه‌های الکتروسکوپ بی‌اثر است. اگر شدت همین نور را افزایش دهیم، آیا انحراف ورقه‌های الکتروسکوپ تغییری می‌کند یا خیر؟ **خیر**
زیرا اصلاً پدیده فوتوالکتریک رخ نداده است.

۱۹- مطابق شکل روبه‌رو نوری به کلاهک برق‌نما می‌تابد و ورقه‌های آن به هم نزدیک می‌شوند. اگر بسامد آستانه فلزی که کلاهک برق‌نما از آن ساخته شده است برابر $10^{14} \text{ Hz} \times 8$ باشد، کدام یک از بسامدهای زیر می‌تواند بسامد نور لامپ باشد.

برای رخ دادن اثر فوتوالکتریک باید $f > f_0$ آستانه باشد.

(۱) $f_1 = 6 \times 10^{14} \text{ Hz}$

(۲) $f_2 = 9 \times 10^{14} \text{ Hz}$ ✓

۲۰- در آزمایش فوتوالکتریک فوتون‌هایی با طول موج 248 nm بر سطح یک فلز تابش می‌شود. انرژی هر فوتون چند الکترون ولت است؟ ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$)

$E = hf = \frac{hc}{\lambda}$

$E = \frac{1240}{248} = 5 \text{ eV}$

۲۱- یک چشمه نور فوتون‌هایی با طول موج 400 nm گسیل می‌کند. انرژی هر فوتون چند ژول است؟

$E = \frac{hc}{\lambda} \rightarrow E = \frac{2 \times 10^{-25}}{4 \times 10^{-7}} = \frac{1}{2} \times 10^{-18}$

($hc \cong 2 \times 10^{-25} \text{ J} \cdot \text{m}$)

$E = 5 \times 10^{-19} \text{ J}$

۲۲- یک چشمه نور فوتون‌هایی با طول موج 398 nm گسیل می‌کند. انرژی هر فوتون چند ژول است؟

$E = \frac{hc}{\lambda} = \frac{1919 \times 10^{-24}}{398 \times 10^{-9}} = 4.8 \times 10^{-17}$

($hc \cong 1919 \times 10^{-24} \text{ J} \cdot \text{m}$)

$E = 5 \times 10^{-19} \text{ J}$

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۲۳- یک لامپ با توان ۵ W تابش مرئی با طول موج ۵۵۰ nm گسیل می‌کند. در هر ثانیه چه تعداد فوتون از این لامپ گسیل می‌شود؟ ($hc \cong 2 \times 10^{-25} \text{ J} \cdot \text{m}$)

$$P = \frac{E}{t} \Rightarrow P = \frac{nhc}{t\lambda} \Rightarrow n = \frac{P \times t \times \lambda}{hc}$$

$$n = \frac{5 \times 5 \times 550 \times 10^{-9}}{2 \times 10^{-25}} = 1375 \times 10^{14}$$

۲۴- یک چشمه نور مرئی با توان ۱۰۰ W فوتون‌هایی با طول موج ۶۰۰ nm گسیل می‌کند. چه تعداد فوتون در هر ثانیه از این چشمه نور گسیل می‌شود؟ ($hc \cong 2 \times 10^{-25} \text{ J} \cdot \text{m}$)

$$P = \frac{E}{t} = \frac{nhc}{\lambda t} \Rightarrow 100 = \frac{n \times 2 \times 10^{-25}}{2 \times 10^{-25} \times 1} \Rightarrow n = \frac{100 \times 2 \times 10^{-25}}{2 \times 10^{-25}}$$

$$n = 100$$

۲۵- از یک لامپ که نوری با طول موج ۶۶۰ nm گسیل می‌کند، در هر دقیقه 2×10^{21} فوتون گسیل می‌شود. توان تابشی مفید لامپ چند وات است؟ ($h = 6.6 \times 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}$ و $c = 3 \times 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$)

$$P = \frac{nhc}{\lambda t} \Rightarrow P = \frac{2 \times 10^{21} \times 6.6 \times 10^{-34} \times 3 \times 10^8}{660 \times 10^{-9} \times 60} = \frac{10^{-9}}{10^{-7}} = 10$$

$$P = 10 \text{ W}$$

۲۶- اگر شدت تابشی متوسط خورشید در سطح زمین به ازای هر متر مربع حدود $330 \frac{\text{W}}{\text{m}^2}$ باشد. در هر دقیقه چند فوتون به هر متر مربع از سطح زمین می‌رسد؟ طول موج متوسط فوتون‌ها را ۵۷۰ nm فرض کنید. ($h = 6.6 \times 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}$ و $c = 3 \times 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$)

$$I = \frac{P}{A} = \frac{E}{tA} = \frac{nhc}{\lambda tA} \Rightarrow n = \frac{I \times t \times A \times \lambda}{hc}$$

$$n = \frac{330 \times 60 \times 1 \times 570 \times 10^{-9}}{6.6 \times 10^{-34} \times 3 \times 10^8} = 2.1 \times 10^{21}$$

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۲۷- توان خروجی دو لامپ A و B با هم برابر است. اگر طول موج نور گسیلی لامپ A ، 600 نانومتر و طول موج گسیلی لامپ B ، 400 نانومتر باشد. باشد، تعداد فوتون هایی که از لامپ A در هر ثانیه گسیل می شود، چند برابر تعداد فوتون هایی است که در هر ثانیه از لامپ B گسیل می شود؟

$$P = \frac{E}{t} = \frac{nhc}{\lambda t}$$

$$\frac{P_A}{P_B} = \frac{n_A}{n_B} \times \frac{\lambda_B}{\lambda_A} \Rightarrow 1 = \frac{n_A}{n_B} \times \frac{600}{400} \Rightarrow \frac{n_A}{n_B} = \frac{2}{3} = \frac{P}{P}$$

۲۸- توان باریکه نور خروجی یک لیزر 0.1 W است. اگر بسامد نور خروجی $5 \times 10^{14} \text{ Hz}$ باشد، شمار فوتون هایی که در مدت 66 s از این لیزر گسیل می شود، چقدر است؟ ($h = 6.6 \times 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}$)

$$P = \frac{E}{t} = \frac{nhf}{t} \Rightarrow 1.0 = \frac{n \times 6.6 \times 10^{-34} \times 5 \times 10^{14}}{66} \Rightarrow n = \frac{1.0}{6.6 \times 10^{-34} \times 5 \times 10^{14}} \Rightarrow n = 0.12 \times 10^{19} \Rightarrow n = 1.2 \times 10^{18}$$

۲۹- انرژی فوتونی 2 eV است. الف) طول موج این پرتو را حساب کنید.

$$E = \frac{hc}{\lambda} \Rightarrow \lambda = \frac{hc}{E} \Rightarrow \lambda = \frac{1240}{2} = 620 \text{ nm}$$

ب) تعیین کنید این پرتو در چه ناحیه ای از طیف امواج الکترومغناطیسی قرار دارد. ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$) نور مرئی

۳۰- نوری با طول موج 250 nm به سطحی از جنس فلز تنگستن می تابد و سبب گسیل فوتوالکترون ها از آن می شود.

الف) اگر توان چشمه نور فرودی 8 W باشد، در هر دقیقه چه تعداد فوتون از این چشمه گسیل می شود؟ ($hc = 2 \times 10^{-25} \text{ J} \cdot \text{m}$)

$$P = \frac{E}{t}$$

$$P = \frac{nhf}{t} = \frac{nhc}{\lambda \cdot t} \Rightarrow n = \frac{P \cdot \lambda \cdot t}{hc} = \frac{8 \times 250 \times 10^{-9} \times 60 \times 60}{2 \times 10^{-25}} = \frac{7.2 \times 10^{-5}}{2 \times 10^{-25}} = 3.6 \times 10^{20}$$

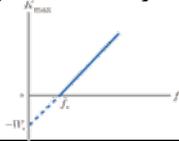
ب) افزایش شدت نور فرودی، چه تاثیری در انرژی جنبشی و تعداد فوتوالکترون ها دارد؟

افزایش شدت نور فرودی بسبب افزایش تعداد فوتوالکترون های گسیل شده می شود ولی بر انرژی جنبشی آنها بی تاثیر است.

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

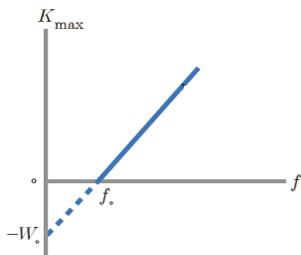
۳۱- تابع کار فلز را تعریف کنید. **حداقل کار، لازم برای خارج کردن الکترون‌ها از سطح یک فلز**

۳۲- در پدیده فوتوالکتریک، تابع کار را تعریف کرده و نمودار بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌ها بر حسب بسامد نور فرودی را

رسم کنید. **حداقل کار، لازم برای خارج کردن الکترون‌ها از سطح یک فلز**

۳۳- نمودار بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌ها بر حسب بسامد نور فرودی در پدیده فوتوالکتریک را مشاهده می‌کنید.

الف) شیب نمودار نشان دهنده کدام کمیت است؟ **h - ثابت پلانک**

ب) در این پدیده f_0 چیست؟ **بسامد آستانه فلز**

پ) W_0 نشان دهنده چه کمیتی است؟ **تابع کار**

ت) اگر بسامد نور فرودی $f > f_0$ افزایش یابد، k_{max} چه تغییری می‌کند؟ **افزایش می‌یابد**
 $\uparrow k_{max} = hf - W_0$

۳۴- در پدیده فوتوالکتریک، تابع کار یک فلز تحت تابش $3/8 eV$ است.

الف) طول موج آستانه برای گسیل فوتوالکترون‌ها از سطح این فلز چند نانومتر است؟ ($hc = 1240 eV \cdot nm$)

$$W_0 = hf_0 = \frac{hc}{\lambda_0} \Rightarrow 3,18 = \frac{1240}{\lambda_0} \Rightarrow \lambda_0 = \frac{1240}{3,18} \approx 389,9 nm$$

ب) اگر طول موج فرودی بر سطح این فلز $155 nm$ باشد، بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌ها چقدر است؟

$$k_{max} = hf - W_0 = \frac{hc}{\lambda} - W_0 \Rightarrow k_{max} = \frac{1240}{155} - 3,18 = 8 - 3,18$$

$$k_{max} = 4,82 J$$

۳۵- تابع کار یک فلز $5/4 eV$ و بسامد تابش مورد استفاده در آزمایش فوتوالکتریک $2 \times 10^{15} Hz$ است. بیشینه انرژی

جنبشی فوتوالکترون‌ها چند الکترون‌ولت است؟ ($h = 4/15 \times 10^{-15} eV \cdot s$)

$$k_{max} = hf - W_0$$

$$k_{max} = 2,15 \times 10^{-15} \times 2 \times 10^{15} - 5,12$$

$$k_{max} = 8,13 - 5,12$$

$$k_{max} = 2,9 eV$$

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۳۶- طول موج آستانه برای اثر فوتوالکتریک در یک فلز معین 310 nm است.

$$\omega_0 = hf_0 = \frac{hc}{\lambda} = \frac{1240}{310} = 4 \text{ eV}$$

الف) تابع کار فلز را حساب کنید. ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$)

$$K_{max} = hf - \omega_0$$

ب) اگر K_{max} برای فوتوالکترون‌ها $2/2 \text{ eV}$ باشد، طول موج نور فرودی چند نانومتر است؟

$$K_{max} = \frac{hc}{\lambda} - \omega_0$$

$$2.2 = \frac{1240}{\lambda} - 4$$

$$7.2 = \frac{1240}{\lambda}$$

$$\lambda = \frac{1240}{7.2}$$

$$\lambda \approx 172.2 \text{ nm}$$

۳۷- طول موج آستانه برای اثر فوتوالکتریک در یک فلز معین برابر 248 nm است. تابع کار این فلز بر حسب الکترون‌ولت چقدر

است؟ ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$)

$$\omega_0 = \frac{hc}{\lambda_0} = \frac{1240}{248} \Rightarrow \omega_0 = 5 \text{ eV}$$

۳۸- حداقل انرژی لازم برای جدا کردن یک الکترون از سطح فلز طلا برابر $5/2 \text{ eV}$ است. بسامد آستانه فوتوالکترون‌ها را برای این

فلز پیدا کنید. ($h = 4 \times 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s}$)

$$\omega_0 = hf_0$$

$$5.2 = 4 \times 10^{-15} f_0 \Rightarrow f_0 = \frac{5.2}{4 \times 10^{-15}} = 1.3 \times 10^{15} \text{ Hz}$$

۳۹- تابع کار فلزی برابر $4/5 \text{ eV}$ است. طول موج نور تابیده بر سطح فلز چند نانومتر باشد تا بیشینه انرژی جنبشی

فوتوالکترون‌های گسیل شده 0.5 eV شود؟ ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$)

$$K_{max} = hf - \omega_0$$

$$K_m = \frac{hc}{\lambda} - \omega_0$$

$$0.5 = \frac{1240}{\lambda} - 4.5$$

$$5 = \frac{1240}{\lambda}$$

$$\lambda = \frac{1240}{5} = 248 \text{ nm}$$

۴۰- در پدیده فوتوالکتریک، تابع کار فلزی 3 eV است. اگر نوری با بسامد $2 \times 10^{15} \text{ Hz}$ به سطح فلز بتابد.

$$\omega_0 = hf_0$$

الف) بسامد آستانه فلز چند هرتز است؟ ($h = 4 \times 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s}$)

$$3 = 4 \times 10^{-15} f_0 \Rightarrow f_0 = \frac{3}{4} \times 10^{15} \text{ Hz}$$

ب) بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌ها چند الکترون‌ولت است؟

$$K_{max} = hf - \omega_0 \Rightarrow K_m = 4 \times 10^{-15} \times 2 \times 10^{15} - 3 = 5 \text{ eV}$$

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۴۱- اگر بر سطح فلزی نوری با طول موج 496 nm بتابد، بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌های گسیل شده 0.6 eV است.

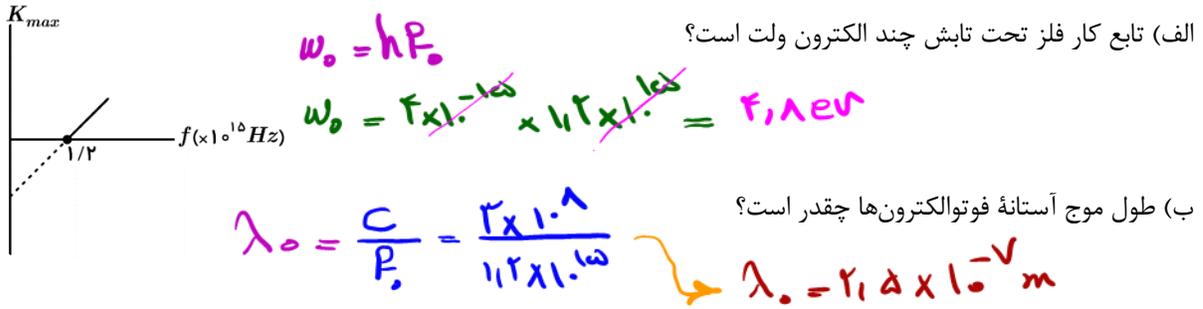
الف) تابع کار این فلز چند الکترون‌ولت است؟ ($hc = 1240 \text{ eV} \cdot \text{nm}$)

$$K_m = hf - \omega_0$$

$$K_m = \frac{hc}{\lambda} - \omega_0 \Rightarrow \omega_0 = \frac{1240}{494} - 0.6 \Rightarrow \omega_0 = 2.56 \text{ eV}$$

ب) اگر در این حالت، شدت نور فرودی را افزایش دهیم، تعداد فوتوالکترون‌ها چه تغییری می‌کند؟ **افزایش می‌یابد.**

۴۲- در شکل مقابل نمودار $K_{max} - f$ را برای یک فلز در پدیده فوتوالکتریک مشاهده می‌کنید.

پ) اگر بسامد فوتون‌های فرودی $3 \times 10^{15} \text{ Hz}$ باشد، بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترون‌ها چقدر است؟

$$K_m = hf - \omega_0$$

$$K_m = 2.18 \times 3 - 2.18 = 4.34 \text{ eV}$$

($h = 4 \times 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s}$ و $c = 3 \times 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$)

۴۳- بسامد آستانه برای فوتوالکتریک در یک فلز معین برابر $1/25 \times 10^{15} \text{ Hz}$ است.

$$\omega_0 = hf_0$$

$$\omega_0 = 2.18 \times 10^{15} \times 1/25 \times 10^{15}$$

$$\omega_0 = 5 \text{ eV}$$

الف) تابع کار این فلز بر حسب الکترون‌ولت چقدر است؟ ($h = 4 \times 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s}$)

ب) اگر طول موج آستانه این فلز 248 nm باشد، آیا این پدیده با طول موج 230 nm ایجاد می‌شود؟

برای رخ دادن پدیده فوتوالکتریک باید $\lambda < \lambda_0$ باشد چون $230 < 248 \Rightarrow$ این پدیده با این طول موج ایجاد می‌شود.

سوالات امتحان نهایی | اثر فوتوالکتریک و فوتون

۴۴- بسامد آستان برای اثر فوتوالکتریک در یک فلز معین برابر $1/25 \times 10^{15} \text{ Hz}$ است.

$$W_0 = hf_0$$

الف) تابع کار این فلز بر حسب الکترون ولت چقدر است؟ ($h = 4 \times 10^{-15} \text{ eV}\cdot\text{s}$)

$$W_0 = 4 \times 10^{-15} \times 1/25 \times 10^{15} = 0.16 \text{ eV}$$

ب) اگر طول موج آستانه این فلز 248 nm باشد، آیا این پدیده با طول موج 320 nm ایجاد می‌شود؟

برای رخ دادن پدیده فوتوالکتریک باید $\lambda < \lambda_0$ باشد

چون $320 > 248$ ← این پدیده با این طول موج ایجاد نمی‌شود.